

Yuliia Tesliuk

*Doctor of Philosophy in Economics,
Associate Professor at the Department of Economics
Dnipro State Agrarian and Economic University*

Теслюк Ю.В.

*доктор філософії з економіки, доцент кафедри економіки
Дніпровського державного аграрно-економічного університету*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-501-3-51>

ANALYSIS OF INSTITUTIONAL ENSURING THE INNOVATIVE DEVELOPMENT OF AGRICULTURAL PRODUCTION

АНАЛІЗ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА

Сучасні тренди цивілізаційного розвитку обумовлюють стратегічний вибір національної економіки в напрямі опанування досягнень нового технологічного укладу. В даному контексті важливим вбачається підпорядкованість поточних завдань економічної політики стратегії інноваційного розвитку та узгодженість короткострокових і довгострокових цілей розвитку. Ризиковість прямування за інноваційним вектором має нівелюватись державними інструментами, орієнтованими на довгостроковий тренд розвитку. Визначальної ролі на даному шляху набуває формування інституціонального середовища, сприятливого для розвитку інновацій, що обумовлює необхідність дослідження нормативно-правової, організаційно-економічної й інфраструктурної складової забезпечення інноваційного розвитку агропромислового виробництва. Саме вони відповідають за утворення відповідних формальних норм і забезпечення умов, які регламентують інноваційну діяльність товаровиробників, спонукають їх до розробки чи впровадження інновацій й визначають специфічні особливості проходження інноваційного процесу в аграрній сфері.

Аналіз інституційного забезпечення інноваційного розвитку агропромислового виробництва є важливим напрямом досліджень, оскільки саме інститути, політика та організаційні структури визначають умови, за яких можливий успішний розвиток і впровадження інновацій.

Основні аспекти інституційного забезпечення інновацій в агропромисловому секторі можна виділити наступним чином:

1. Роль державних інституцій: Державні органи, як-от Міністерство аграрної політики та продовольства, а також державні науково-дослідні установи, відповідають за розробку стратегій, політик і програм підтримки інновацій у агросекторі. Вони створюють інституційне середовище, яке стимулює розвиток інноваційних технологій, сприяє інвестиціям та залученню сучасних рішень у виробництво.

2. Фінансове забезпечення та інвестиційні механізми: Інноваційний розвиток потребує значних фінансових ресурсів. Для цього створюються спеціальні фонди, програми державного фінансування та інвестиційні платформи, що спрямовані на підтримку інноваційних аграрних проєктів. Також важливим є залучення міжнародних грантів, кредитів і співпраця з міжнародними фінансовими інститутами.

3. Інноваційна інфраструктура: У цю категорію входять науково-дослідні інститути, інноваційні кластери, бізнес-інкубатори, агропарки та технопарки, які

надають підтримку агропромисловим підприємствам у впровадженні інновацій. Така інфраструктура дозволяє не лише розробляти нові технології, але й адаптувати їх під специфіку місцевих умов, що є надзвичайно важливим для агропромисловості.

4. Освітня та наукова підтримка: Освітні заклади, що готують фахівців для аграрного сектору, а також наукові установи, що займаються прикладними дослідженнями, є невід'ємною частиною інституційного забезпечення. Вони сприяють підготовці кваліфікованих кадрів, здатних працювати з новими технологіями, та розробляють наукові інновації, які можна застосовувати у виробництві.

5. Партнерські відносини та міжнародна співпраця: Для посилення інноваційного розвитку важливими є партнерства між державними та приватними структурами, а також співпраця з міжнародними організаціями. Відкрите обмін досвідом, спільні дослідницькі проекти та залучення іноземних інвесторів сприяють активному впровадженню інноваційних рішень.

В Україні прийнято низку стратегічних документів, спрямованих на стимулювання інноваційного розвитку, включаючи розвиток агропромислового сектору. Серед основних документів:

1. Стратегія інноваційного розвитку України на 2021-2030 роки – цей документ визначає основні напрями інноваційного розвитку країни, включаючи підтримку наукових досліджень, розвиток інфраструктури інновацій та сприяння цифровізації. Стратегія передбачає створення сприятливих умов для інноваційних стартапів і запровадження нових технологій у різних галузях, зокрема в агропромисловості.

2. Національна економічна стратегія на період до 2030 року – включає напрямки, присвячений розвитку інноваційної діяльності та високотехнологічного виробництва, зокрема в агросекторі. Ця стратегія визначає заходи з покращення інноваційного середовища, стимулювання досліджень та розробок, підтримки експорту інноваційної продукції.

3. Стратегія сталого розвитку «Україна-2030» – документ спрямований на досягнення цілей сталого розвитку, які включають інноваційний розвиток та підвищення конкурентоспроможності економіки. В ньому акцентується увага на розвитку інновацій у сфері сільського господарства для підвищення продуктивності та ефективного використання природних ресурсів.

4. Програма розвитку агропромислового комплексу та сільських територій до 2025 року – документ, спрямований на модернізацію агропромисловості, підвищення її конкурентоспроможності та впровадження інноваційних технологій. Програма передбачає заходи щодо впровадження інноваційних практик та підтримки наукових досліджень у галузі сільського господарства.

5. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки – враховує розвиток інноваційних рішень у регіонах України, що є важливим для аграрних територій. Стратегія передбачає підтримку регіональних ініціатив, що сприяють інноваційному розвитку в аграрному секторі, створення агропарків та інших елементів інноваційної інфраструктури.

Кожен з цих документів має на меті створення інституційних і фінансових умов для розвитку інноваційної діяльності в різних галузях економіки, зокрема в агропромисловості.

В концептуальному забезпеченні стратегії визнається виключна роль інноваційного потенціалу як рушія економічного зростання в аграрному секторі. Окрім того, визначені конкурентні переваги національної економіки у вигляді ємності ринку, здатності до інновацій, наявності високоосвічених кадрів, функціонування наукових шкіл, які в сукупності сприятимуть виробництву інтелектуальних продуктів, інновацій науково-технічного спрямування. Для реалізації Стратегії передбачена

розробка трирічних планів, а для оцінки її результативності передбачено здійснення контролю за виконанням [3].

Аналіз інституційного забезпечення допомагає зрозуміти слабкі та сильні сторони існуючої системи підтримки інновацій, що є ключовим для вдосконалення інституційної бази та покращення ефективності агропромислового виробництва. Відтак відсутність позитивного ефекту від регулюючих впливів держави обумовили складність й непрозорість та постійне внесення змін до порядків використання спеціальних режимів оподаткування у агропромисловому виробництві, відсутність чи порушення умов для ринкової мотивації товаровиробників, що мають отримувати непряму державну підтримку, а також переважно неефективний та часто ручний режим розподілення прямої підтримки держави, що в свою чергу не забезпечило рівновагу та певний компроміс інтересів для усіх економічних суб'єктів аграрної сфери.

Література:

1. Сіденко В.Р. Глобальні структурні трансформації та тренди економіки України. *Економіка і прогнозування*. 2018. № 2.
2. Середньостроковий план пріоритетних дій Уряду до 2020 року. URL: <https://www.kmu.gov.ua/app/plany-uryadu-cerednostrokoviy-plan-2020>
3. Русан В. М. Державна аграрна політика: оцінка ефективності та шляхи удосконалення. *Аналітична записка. Серія «Економіка»*. 2019. № 2.